

softball a baseball

VLADIMÍR ŠŮSS

- technika
- herní situace
- pravidla

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Na obálce je fotografie Jana Koukala

Vladimír Süss

Softball a baseball

Vydala Grada Publishing a.s.
U Průhonu 466/22, Praha 7, Holešovice
obchod@gradapublishing.cz, www.grada.cz
tel. +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
jako svou 1662. publikaci

© Grada Publishing a.s., 2003

Odpovědná redaktorka Magdaléna Jimelová
Grafická úprava Jiří Pros
Ilustrace Zdenka Marvanová
Fotografie na obálku Pavel Prachař
Sazba Jan Šístek
Návrh obálky Trilabit s.r.o.
Grafická úprava obálky Jiří Pros
Počet stran 116
První vydání, Praha 2003
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

ISBN 80-247-0658-X

▶ Úvod	9
Charakteristika baseballu a softballu	10
Historie baseballu a softballu	10
Vznik organizovaného baseballu a softballu u nás	11
▶ Názvosloví a používané zkratky	13
Seznam a význam zkratek	17
▶ Výklad pravidel softballu a baseballu	19
Základní principy obou pálkovacích her	19
Rozdíly mezi softballem a baseballlem	19
Hrací prostor	20
Hřiště	20
Mety	20
Vybavení hráčů	22
Vybavení polářů	22
Vybavení pálkařů	22
Družstva	24
Pravidla pro posouzení správnosti odpalu	24
Pravidla pro nadhoz	26
Nadhoz v softballu	27
Nadhoz v baseballu	27
Posuzování nadhozů	29
Pravidla pro vyautování útočníků	31
Vyautování pálkaře	31
Vyautování běžců	32
Kdy uznat bod při třetímu autu ve směně	32
Rozdíly v pravidlech fastpitch a slowpitch softballu	33
▶ Útok	36
Útočné herní dovednosti	36
Odpal	36
Ulejkva	40
Nabíhaný odpal	46
Clonění	47
Herní činnosti běžícího pálkaře	48
Pravidla omezující činnost běžícího pálkaře	48

Herní činnosti běžce	50
Startovní postavení v softballu	50
Startovní postavení v baseballu	51
Běh z první mety na druhou	52
Běh ze druhé mety na třetí	54
Běh ze třetí mety na domácí	56
Útočné herní kombinace	57
Sebeobětovací ulejkva	57
Krádež mety	57
Nátlaková hra	58
Odpal a běh	58
▶ Obrana	60
Obranné herní dovednosti	60
Střeh	60
Chytání	61
Hody	66
Zabíhání	73
Vnitřní polaři	74
Specifické dovednosti vnitřních polářů	74
Nadhazovač a zadák	76
Postavení a činnost v poli	78
Nadhazování v softballu	80
Nadhazování v baseballu	83
Další vnitřní polaři	86
Vnější polaři	89
▶ Herní činnosti jednotlivých hráčů	93
▶ Řešení vybraných herních situací	95
Obrana proti odpalům do vnitřního pole	95
Obrana proti ulejkám	97
Obrana proti odpalům do vnějšího pole	99
Obrana proti krádeži	99
Pick off	101
▶ Komunikace mezi hráči	104
Komunikace v obraně	104
Verbální komunikace	104
Neverbální komunikace	105

Komunikace v útoku	106
Řízení hry před nadhozem	106
Řízení hry v průběhu rozehry	106
► Vedení utkání a jeho průběh	108
Příprava před utkáním	108
Stav a kvalita hřiště	108
Rozhodčí	109
Soupeř	109
Herní strategie	111
Pálkařské pořadí	111
V průběhu utkání	112
Hodnocení utkání	113
► Použitá literatura	114

Úvod

V současné době se ve světě hraje několik typů **páلكovacích her**. Některé z nich jsou rozšířené po celém světě, jiné se hrají pouze v určité oblasti. Mezi nejrozšířenější páلكovací hry na světě patří baseball a softball. Oba sporty byly zařazeny do programu Olympijských her, hrají se na celém americkém kontinentu v karibské oblasti, v Asii, Austrálii i v Evropě.

Baseball je asi nejznámější mužská páلكovací hra na světě, oblíbená zejména díky médii sledované profesionální soutěži (MLB) v USA a v Kanadě. Je také velmi populární na Kubě, ze které pocházejí i poslední olympijští vítězové. Profesionální soutěž se hraje i v Japonsku. České družstvo se na posledním Mistrovství Evropy umístilo na šestém místě.

Na rozdíl od baseballu hrají **softball** muži i ženy. Ve světě se pod názvem softball skrývají dvě podobné sportovní hry – **fastpitch softball** a **slowpitch softball**. V principu jsou téměř totožné, liší se především provedením nadhozu. Pravidla slowpitch softballu jsou více uzpůsobena rekreačnímu pojetí tím, že není povolen rychlý nadhoz a muži a ženy tak mohou hrát společně. Naproti tomu je fastpitch softball svou povahou hra spíše sportovní. Další rozdíly v pravidlech těchto dvou variant softballu uvádíme v kapitole věnované pravidlům.

Na OH hrají softball pouze ženy, a to od roku 1996, kdy zvítězily hráčky USA, stejně jako na následující olympiádě v roce 2000. Ke světové špičce patří, kromě družstva USA, týmy Austrálie, Číny, Japonska a Kanady. V Evropě hrají prim, stejně jako v baseballu, družstva Itálie a Nizozemí. České softballistky obsazovaly pravidelně třetí místa za těmito družstvy. Na posledních dvou mistrovstvích Evropy skončily druhé. V mužském softballu dominují ve světě družstva Nového Zélandu, Kanady, USA a Japonska. V Evropě patří k absolutní špičce družstva Nizozemí, Dánska a České Republiky. Družstvo ČR obsadilo na posledních třech Mistrovstvích Evropy první místo.

Nejstarší sportovní páلكovací hrou je **kriket**. Je tradiční hrou v Anglii a v zemích britského impéria, velmi oblíbená je také v Pákistánu, Austrálii a na Novém Zélandu. Ve střední Evropě, s výjimkou Francie, se tato sportovní hra v podstatě nehraje vůbec. K páلكovacím hrám patří také **pasepallo**, neboli finský baseball. Hraje se pouze ve Finsku a jedná se o velmi rychlou páلكovací hru, která nenašla uplatnění v jiných zemích. V některých částech Polska se hraje **pilka palantowa**, která je v podstatě jistým upraveným druhem softballu.

Charakteristika baseballu a softballu

Softball je sportovní hra pálkovacího typu, která vznikla koncem minulého století na základě úprav pravidel baseballu. V základních principech se softball s baseballem shodují, softball je však méně náročný na prostor a vybavení, je vhodnější pro začátečníky a rekreační sportovce, protože je bezpečnější. Jeho další výhodou – v porovnání s baseballem – je, že jej mohou hrát muži i ženy. Softball i baseball jsou týmové sportovní hry, ve kterých však na výsledek utkání mohou mít větší vliv individuální výkony hráčů, než týmový herní výkon. Dominance individuálního výkonu v obraně se může týkat nadhazovače a zadáka, ale i oni musí spolupracovat s ostatními hráči, aby mohlo dojít ke správnému vyřešení herních situací, k zisku bodu a k vítězství v utkání. Stejně jako u jiných týmových sportovních her nelze podceňovat vztahy v týmu a celkový přístup všech hráčů.

Repertoár herních činností a způsobů jejich provedení v softballu a v baseballovi není příliš široký, zato však je nutné zvládnout je perfektně. Jedná se o házení a chytání míče, odpalování a rychlý běh s okamžitým zastavováním a případným novým startem. Zdánlivě složitá pravidla nejsou obtížná, jakmile hráči pochopí smysl hry.

Z pohledu kondiční náročnosti v softballovém ani v baseballovém utkání nedosahují hráči z hlediska energetické spotřeby maximálního zatížení. Důvodem je pravidelné střídání činností prováděných s vysokou intenzitou s činnostmi, jejichž intenzita je podprůměrná.

Historie baseballu a softballu

Kolem roku 1300 hráli angličtí venkovští mlékaři hru **Stool Ball**, nazývajících se podle stoliček, které používali místo met a běhali kolem nich, když se trefili holí do míčku. V 18. století studenti vyměnili stoličky za jakési kolíky zaražené do země a nazvali tuto zábavu **Goal Ball**. Ve stejné době se také poprvé objevuje slovo **Base-Ball**, které uvádí i *Little Pretty Pocketbook* vydaná v Americe roku 1762.

Podoba hry, která překročila Atlantik právě do Spojených států, byla známa spíše pod názvy jako **Rounders**, **Town Ball** nebo **Boston Ball**. Teprve později se ustálil pojem **Baseball**. Roku 1845 Alexander Cartwright sestavil standardizovaná pravidla, z nichž se některá zachovala dodnes, první utkání podle nových pravidel se hrálo 19. června 1846. Postupem času se obliba této hry v Americe stupňovala. V roce 1876 byla ustanovena Národní liga profesionálních baseballových klubů, v zájmu oficiálnosti utkání začala najímat placené rozhodčí a vytvořila jakýsi

management vedení doposud velmi jednoduše organizovaných klubů. Nedlouho nato byla založena konkurenční Americká liga opírající se zejména o venkov. Samozřejmě vznikaly a zanikaly i další soutěže a ligy, ale pouze National League a American League dosáhly takové popularity a síly, která jim dovolila přežít ostrou konkurenci. V současnosti obě společně tvoří tzv. Major League (Hlavní ligu), která je obklopena přízní milionů fanoušků z celého světa.

Není pochyb o tom, že baseball dosáhl největšího rozvoje právě v Severní Americe, v dnešní době však můžeme mluvit o jeho šíření a postupu do celého světa. Pravidelnou soutěž pořádá, podle údajů organizace Major League International z roku 1992, šedesát osm zemí. V roce 1995 bylo registrováno už 99 stálých a 3 nestálí členové International Baseball Asociation. Progresivní trend byl zaznamenán i v olympijském hnutí. Jako ukázkový sport se baseball představil celkem sedmkrát na Olympijských hrách, v Barceloně v roce 1992 se již rozdaly první sady medailí. Největšího rozvoje mimo USA a Kanadu dosáhl baseball ve státech Dálného východu (Korea, Tchajwan a především Japonsko) a Střední Ameriky (Portoriko, Dominikánská Republika, Kuba, Nikaragua, Kostarika a Venezuela). V Evropě patří k nejlepším hráčím Itálie a Nizozemska.

Počátky softballu najdeme na konci 19. století, kdy vzniká jako průpravná hra v tělocvičně pro potřeby baseballových hráčů, pro účely tréninku v tělocvičně bylo nutno zmenšit hřiště, zvětšit míč a zkrátit pálku. Tato průpravná hra, známá pod názvem **indoor-outdoor**, se však příliš nerozšířila. Do roku 1920 neexistují jednotná pravidla ani jednotný název (**softbaseball**, **playgroundball**, **baseball for women** a podobně). Ke sjednocení pravidel a prvnímu veřejnému turnaji v softballu dochází v roce 1930. První mezinárodní turnaj byl uspořádán při příležitosti světové výstavy v Chicagu v roce 1933 a v této době se začal používat název **softball**. V roce 1952 byla založena ISF – International Softball Federation. Od roku 1965 se pravidelně pořádají Mistrovství světa pro ženy, od roku 1966 pro muže.

Vznik organizovaného baseballu a softballu u nás

Koncem 19. století byly v Čechách pálkovací hry mezi mládeží velmi oblíbené – např. velký pasák. Kromě pasáka byly v oblíbě drobné pálkovací hry jako barborky, špaček, apod. S rozvojem sportovních her začátkem 20. století (fotbal, házená, basketbal) nastává na území ČR pozvolný úpadek pálkovacích her, ačkoliv se objevuje **playgroundball** a organizace YMCA vydává v roce 1926 v Praze jeho první pravidla. Ve 30. letech se v Brně hraje Brněnská liga v baseballu a z této

doby pochází též knížka Janouška a Chudoby: Voleyball a baseball vydaná v Brně roku 1931. Okupace ČSR omezila rozvoj softballu na minimum, ale přesto se trvale hraje v Brně a v „dolech“ v Modřanech.

Po druhé světové válce má na rozvoj pálkovacích her vliv opět YMCA – jejím prostřednictvím vydává Jaroslav First v roce 1947 první příručku s pravidly a rozbořem hry po stránce techniky a taktiky *Učme se hře, kterou hrají miliony*. Velký propagátor softballu doc. František Stibitz vydává v padesátých letech první ucelená skripta *Sportovní hry III – Pálkovaná*, jejichž rozšířené vydání v roce 1954 je na dlouhou dobu jediným zdrojem informací pro zájemce o pálkovací hry. Na přelomu 50. a 60. let se hraje softball převážně v Praze, v Brně, Přerově a Hradci Králové. Začínají se hrát první neorganizované turnaje.

Novodobá historie baseballu a softballu začíná v roce 1963, kdy byla vytvořena sekce softballu při OV ČSTV v Praze. V roce 1965 byl ustaven Svaz softballu a baseballu MV ČSTV Praha. Po mnoha složitých náležitostech, které vznik nového svazu provázely, dalo plénum ČÚV ČSTV v únoru 1976 souhlas k ustanovení Svazu softballu a baseballu ČÚV ČSTV, do jehož čela byl zvolen Aleš Hrabě. V lednu 1990 se koná v Brně ustavující konference Federálního svazu softballu a baseballu a v tomto roce se stává ČSFR členem Evropské softballové asociace (ESF) a Evropské baseballové asociace (CEBA). Reprezentační družstva se pravidelně zúčastňují ME a MS. Pod vlivem rozpadu republiky zaniká v prosinci 1992 na valné hromadě Federální svaz softballu a baseballu a vznikají dva nové české svazy – Česká softballová asociace (ČSA) a Česká baseballová asociace (ČBA).

Názvosloví a používané zkratky

Abychom se vyznali v softballové a baseballové terminologii a správně pochopili význam výrazů, přinášíme přehled používaných termínů a zkratek. Některé výrazy nemají nebo nepoužívají české ekvivalenty (budeme je dále psát anglicky kurzivou), jiné, přestože nepřeslechnutelně mají své jádro v angličtině, již našly české ekvivalenty a používají se i v jiných pálkových hrách. Víme, že z gramatického hlediska je nesprávné anglické termíny skloňovat, ale v zájmu jednoduššího pochopení popisu přenášíme i tento zvyk z běžné *softballové* a *baseballové* mluvy.

Asistence – „pomoc“ jednoho poláře druhému při dosažení autu.

Aut – vyřazení (vyautování) jednoho z útočníků, pálkaře nebo běžce. V každé směně musí družstvo v obraně dosáhnout tří autů.

Aut dotykem – vyautování běžce tečováním v okamžiku, kdy se nedotýká žádné mety (výjimka: běžící pálkař nemůže být vyautován po přeběhnutí první mety, na kterou se vrací, aniž by se pokusil získat druhou).

Aut ze vzduchu – vyautování pálkaře chycením odpalu před dopadem na zem.

Balk – (nesprávný nadhoz) – rozhodčí označí nadhoz za nesprávný z důvodu porušení pravidel o nadhazování. Nesprávná činnost nadhazovače, která opravňuje běžce, jsou-li na metách, postoupit o jednu metu vpřed.

Ball [bo:] – špatný nadhoz mimo *strike* zónu, který se pálkař nepokusil odpálit.

Bastard – slangově druh odpalu, který se provádí po naznačení ulejkvy.

Batting average [bætiŋ æveridž] (pálkařský průměr) – úspěšnost pálkaře v utkání, která se vypočítá poměrem počtu odpalů ke startům na pálce: $BA = H/AB$.

Běžec – hráč útočícího družstva, který obsadil první metu a nebyl dosud autován.

Běžící pálkař – hráč útočícího družstva, který ukončil čas na pálce a dosud neobsadil první metu a ani nebyl autován.

Blokovaný míč – míč, který se po odpálení nebo příhozu dotkne osoby nezúčastněné ve hře, nebo se dotkne předmětu či zařízení, jež nejsou součástí hřiště nebo hry.

Bránění ve hře – bránění běžce nebo jiného hráče či člena útočícího družstva ve hře polářů nebo klamání nedovoleným způsobem či překážením polářů při chycení odpalu.

Cut off [kat of] – odříznutí příhozu, označení takové obranné herní kombinace, při které se snaží polaři zamezit postupu více běžců na metách.

Cut off man [kat of mæŋ] – rozehrávač, hráčská funkce ve zmíněné kombinaci *cut off*. Hráč, který zkracuje nebo prodlužuje přihrávku vnějšího polaře.

Čas na pálce – začíná vstupem pálkaře do pálkařského území a končí v okamžiku, kdy je pálkař vyautován, odpálí nebo získá metu zdarma.

Čop – úmyslné sražení míče k zemi.

Dobrý nadhoz (strike) [strajk] – správný nadhoz vyhlášený rozhodčím, který je odpalován a je minut, není odpalován, ale prošel strike zónou, nebo je odpálen do zázemí dříve, než jsou dva dobré nadhozy.

Dobrý odpal (hit) – odpal, který dopadne do vnitřního pole nebo se do něj vkutálí a zůstane v něm, dotkne se první nebo třetí mety, nebo dopadne do vnějšího pole.

Dohrávka směny – závěrečná část směny, ve které je domácí družstvo na pálce a hostující v poli.

Double play [dabl plei] – dvojjaut, rozehra v obraně, při níž bránící družstvo získá dvaauty.

Družstvo v obraně – družstvo v poli.

Družstvo v útoku – družstvo na pálce.

Dvojmetový (trojmetový) odpal – odpal, který umožní pálkaři získat druhou (třetí) metu, za předpokladu, že polař neudělal chybu, nebo že polař nezvolil aut na jiné metě.

Foul ball [faul bo:l] – míč odpálený mimo pole, není ve hře – opakem je hit.

Hlava pátky – rozšířený konec pátky.

Homerun [høum´ran] – odpal, po kterém pálkař bez chyby polařů doběhne zpět na domácí metu.

Chycená krádež – vyautování hráče, který se pokusil získat metu krádeží, obvykle aut dotykem po příhozu zadáka.

Inning [iniŋ] – směna, část utkání, ve které se obě družstva vystřídají na pálce i v poli (vždy po třech autech).

Knoflík pátky – zakončení pátky u rukojeti.

Line up [lajn ap] – seznam pořadí pálkařů, které je během utkání neměnné.

Meta zdarma – je přiznána pálkaři, jestliže nadhazovač nadhodil 4 špatné nadhozy (ball), nebo jej nadhazovač trefil nadhozem. V důsledku toho pálkař postoupí na 1. metu, aniž by mohl být autován.

Metová dráha – pomyslný pás podél spojnic met široký 1 m na každou stranu.

Mrtvý míč – doba, kdy je utkání přerušeno a míč není ve hře. Vyhlásí jej rozhodčí a míč je znovu uveden do hry povelom rozhodčího „playball“ před dalším nadhozem.

Nenadhozeno – výrok rozhodčího v případě, že nadhazovač nadhodí v době přerušování hry, nebo nadhazovač nadhodí v době, kdy pálkař není připraven ve svém území či dřív, než se běžec stačí vrátit na metu po chybném odpalu, nebo když je běžec autován za předčasný výběh.

Nucený aut – vyautování pálkaře zašlápnutím první mety nebo vyautování běžce zašlápnutím mety, o kterou musí usilovat při nuceném postupu.

Passed ball [pa:st bo:l] (**PB**) (nechycený nadhoz) – zadákem nechycený nadhoz.

Pick off [pik of] – příhoz od zadáka na metu, u níž stojí běžec, za účelem jeho vyautování.

Pitch out [pič aut] – úmyslné nadhození míče mimo strike zónu tak, aby jej pálkař nemohl odpálit a zadákovi se co nejlépe zpracovával.

Plné mety – všechny mety obsazené.

Polař – hráč v obraně.

Pole – část hřiště vymezená postranními čarami (spojnice domácí-první a domácí-třetí meta).

Předčasný výběh – nastává, pokud se běžec přestane dotýkat mety dříve, než nadhazovač vypustí míč z ruky při správném nadhozu. Běžec je aut. Platí pouze pro softball.

Přehoz – po příhozu na metu míč přelétne přes zámezí ven z hřiště, je vyhlášen mrtvý míč a běžci získají dvě mety zdarma.

Překážení ve hře – bránění pálkaři v odpalu. Také v případě, kdy polař, který nedrží míč, nechytá odpálený míč, ani v daném okamžiku nechytá míč přihozený k autování a překáží běžci ve správném postupu po metové dráze.

Příhoz – přihrávka od hráče v obraně jinému hráči.

Run down [ran daun]– snaha polařů vyautovat dotykem běžce, který se ocitl mezi dvěma metami.

Slide [slajd] (skluz) – způsob zastavení běžce na metě pomocí podklouznutí.

Squeeze play [skwi:z plei] – herní kombinace, kdy pálkař musí „ulejt“ míč za každou cenu na zem, zatímco běžec ze třetí mety krade domácí metu.

Starty na pálce (AB) – udávají celkový počet všech případů, kdy pálkař odpaloval. Nezapočítávají se mety zdarma, meta za trefení nadhazem, sebeobětovací ulejkvy, sebeobětovací odpaly a mety zdarma za překážení pálkaři polařem.

Stolen base [stoulen beis] (**SB**) (krádež mety) – zisk následující mety běžcem, aniž by pálkař odpálil.

Směna – totéž co *inning*.

Strike [strajk] – dobrý nadhoz.

Strike out [strajk aut] – vyautování pálkaře bez odpalu. Pálkař neodpálí třetí dobrý nadhoz.

Ulejkva – trefení míče pálkou bez švihů.

Úmyslná meta zdarma – nadhazovač úmyslně nadhodí čtyři špatné nadhozy z taktických důvodů.

Vnitřní pole – část pole ohraničená spojnicemi met.

Vnější pole – část pole za spojnicemi met (metovými drahami).

Vynucený postup – situace při obsazené minimálně první metě, kdy při odpalu na zem musí běžec usilovat o dosažení následující mety, aby uvolnil metu běžícímu pálkaři nebo běžci za sebou, při obsazené 1. nebo 1. a 2. nebo 1., 2. a 3. metě.

Zámezí – část hřiště vně postranních čar.

Wild pitch [waild pič] (**WP**) – nechytatelný divoký nadhoz, tj. nadhoz, který zadák nemůže chytit, protože je hozen tak daleko, že na něj s přiměřeným úsilím nedosáhne.

Seznam a význam zkratek

Zde uvádíme přehled nejčastěji se vyskytujících zkratek, které se používají na výsledkových tabulích na hřišti. Tyto zkratky se také vyskytují při přenosech v televizi, zejména u zápasů z profesionální soutěže v USA (Major League). Jedná se o zkratky, které jsou součástí oficiálních zápisů z utkání. Pro zajímavost také uvádíme různé statistické ukazatele, které charakterizují výkon hráče nebo družstva v utkání.

2B, 3B – počet dvojmetových nebo třímětových odpalů.

A – asistence, přihrávka na aut (*assists*).

AB – počet startů na pálce (*at bat*).

AVD – polářská úspěšnost (*fielding average*), $AVD = (O+A)/TL \times 1000$.

AVG – průměr vítězných zápasů pro nadhazovače (*average game*),
 $AVG = W/(W+L) \times 1000$.

BA – pálkařský průměr (*batting average*), $AVE = H/AB \times 1000$.

BB – postup pálkaře na 1. metu v důsledku čtyř špatných nadhozů (*base on balls*).

BD – odpal na dvojaut, trojaut (*batted for double play*).

BK – nesprávný nadhoz (*balk*).

CS – běžec vyautovaný při krádeži (*caught by stealing*).

DP – dvojaut, rozehra, při které družstvo v poli vyřadí dva útočníky ze hry (*double, triple play*).

E – chyba poláře (*error*).

ER – body umožněné nadhazovačem (*earned runs*).

ERA – průměrný počet bodů umožněných nadhazovačem za zápas (*earned runs average*), $ERA = ER/IN \times 7$.

FC – volba v obraně – rozehra na běžce místo na pálkaře (*fielders choice*).

FO – vynucený aut (autování zašlápnutím mety) (*forced out*).

G – počet odehraných zápasů (*game*).

H – počet odpalů (*hit*).

HB – postup pálkaře v důsledku zasažení nadhozem (*hit batter*) (v softballu).

HP – postup pálkaře v důsledku zasažení nadhozem (*hit by pitch*) (v baseballu)

HR – odpal, při kterém pálkař doběhl až na domácí metu a tím získal přímo bod (*homerun*).

IBB – úmyslná meta zdarma (*intentional base on balls*).

IN – počet směn (*inning*).

IO – překážení (*interference*).

L – poražený nadhazovač (*losing*).

LOB – počet běžců, kteří zůstali ve směně na metách při třetím autu (*left on bases*).

O – auty (*outs*).

OBP – průměr zisku první mety pálkařem (*one base average*),

$$OBP = (H+BB+HP)/AB \times 1000.$$

PB – nadhoz nechycený chytačem (*passball*).

R – počet bodů (*run*).

RBI – počet bodů, které umožnil pálkař svým odpalem (*run batted in*).

S – udržení vítězství nadhazovačem (*safe*).

SB – krádež mety (*stolen base*).

SF – sebeobětovací odpal (*sacrifice fly*).

SH – sebeobětovací ulejkva (*sacrifice hit*).

SLG – pálkařský průměr s přihlednutím k vícemetovým odpalům (*slugging average*),

$$SLG = TB/AB \times 1000.$$

SO – aut bez odpalu, (*strike out*).

TB – počet met získaných odpalem (*total bases*), $TB = H+2B+2 \times 3B+3 \times HR$.

TL – všechny zákroky v obraně (*total fielding*), $TL = O+A+E$.

W – vítězný nadhazovač (*winning*).

WP – nechytatelný nadhoz (*wild pitch*).

Výklad pravidel softballu a baseballu

Základní principy obou pálkovacích her

Softball i baseball hrají dvě družstva o devíti hráčích. Hráči v útoku (pálkaři) a hráči v obraně (polaři) se ve svých úlohách střídají. Pálkaři nastupují podle předem stanoveného pořadí do pálkařského území poblíž domácí mety a snaží se odpálit soupeřem nadhozený míč do pole tak, aby odpal mohli využít k běhu po metách. Po odpalu se role pálkaře mění v roli běžce, který postupuje po obvodu vnitřního pole co nejdál, avšak minimálně na první metu. Další mety získává dle vlastního uvážení, nebo na příkaz kouče. Na kterékoli metě může zůstat stát, případně může pokračovat v běhu po činnosti spoluhráče s tou podmínkou, že na žádné metě nesmějí zůstat dva hráči. Běžec, který proběhne přes všechny čtyři mety, získává pro své družstvo bod.

Utkání je v softballu omezeno **sedmi** a v baseballu **devíti** směňami. To znamená, že každé družstvo je sedmkrát (devětkrát) v poli a sedmkrát (devětkrát) na pálce. V případě, že družstvo, které nastupuje v poslední půlsměně na pálku, v utkání vede, směna se nedohrává a platí dosažený výsledek. Při nerozhodném výsledku se nastavuje vždy jedna další směna až do rozhodnutí utkání.

Pálkař musí po zdařilém odpalu do pole běžet ihned alespoň na první metu. Při běhu mezi metami se musí pohybovat co nejkratším směrem, od něhož se může odchýlit maximálně o jeden metr.

Polaři se snaží pravidly dovoleným způsobem zamezit postupu soupeřů, znemožnit jim bodování a především je vyřadit (vyautovat). Po vyřazení tří soupeřů se role polařů a pálkařů vymění.

Pravidly je předepsáno postavení pouze u dvou hráčů – **nadhazovač** se musí v okamžiku zahájení nadhozu dotýkat oběma nohama nadhazovací mety a **zadák** musí být v okamžiku zahájení nadhozu ve svém území. Pro **polaře** platí pouze pravidlo, že musí být při zahájení nadhozu v poli.

Rozdíly mezi softballem a baseballem

Obě pálkovací hry jsou svou podstatou shodné a rozdílů mezi nimi není příliš mnoho. Baseball je pouze pro muže, na rozdíl od softballu, který mohou hrát jak

mužská tak i ženská družstva. Některé varianty softballu dovolují i družstva smíšená. Rozdíly v pravidlech se dají shrnout do tří kategorií. Jednak jsou to rozdíly v **rozměrech hřiště** a ve **velikosti náčiní**, druhou kategorií tvoří rozdíly v pravidlech pro **nadhazování** (v baseballu libovolným způsobem, převážně však vrchním obloukem, v softballu pouze spodním obloukem) a posledním důležitým rozdílem jsou pravidla pro **chování běžců na metách** (zde je rozdíl v tom, kdy mohou běžci v průběhu nadhozu opustit metu). Všechny tyto odlišnosti budou dále v textu vysvětleny. Pokud není v textu zdůrazněno, že popisovaná skutečnost platí pouze pro jednu sportovní hru, pak popis platí jak pro softball, tak i pro baseball.

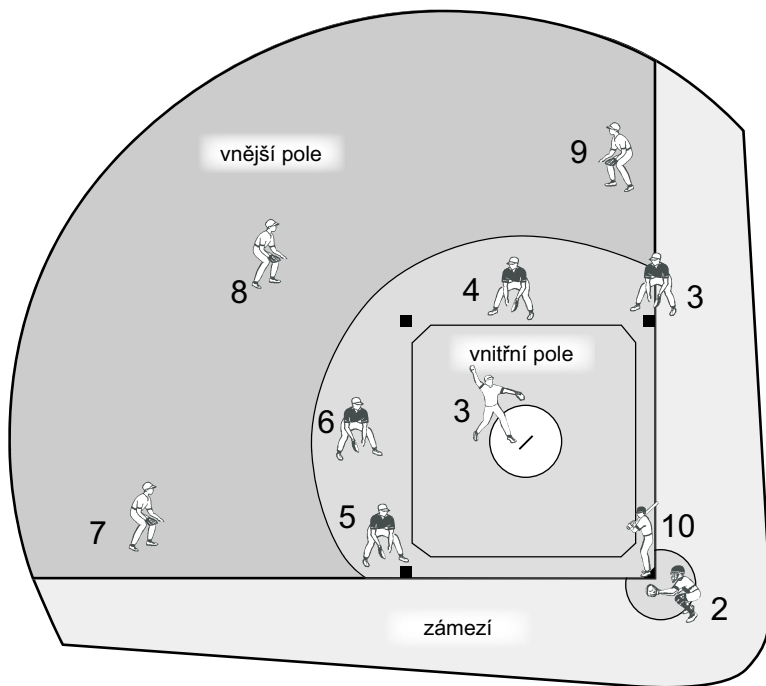
Hrací prostor

► Hřiště

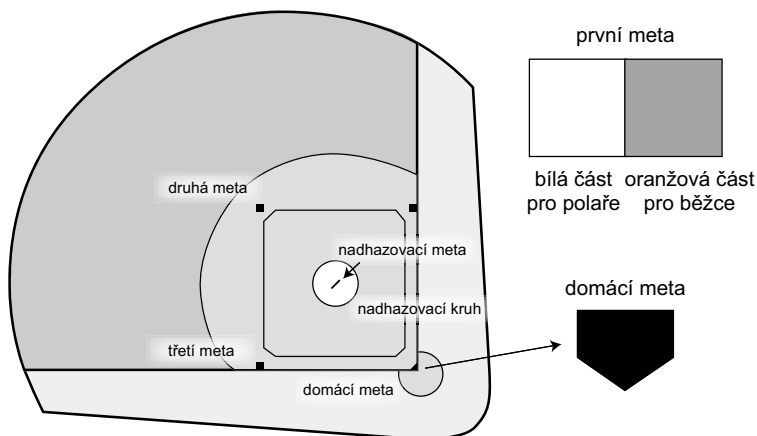
Hřiště se skládá z vnitřního pole (čtverec o straně 18 m pro softball a 27 m pro baseball) a vnějšího pole. To je část pravouhlé kruhové výseče ohraničená pomezními čarami, které tvoří spojnice domácí meta – první meta, respektive domácí meta – třetí meta. Zámezí by mělo být široké 8 m (18 m) a ohraničuje celé pole podél základních čar. Vzdálenost od domácí mety ke konci (oblouku) vnějšího pole je pro ženy minimálně 60 m a pro muže v softballu 70 m. V baseballu je pole poněkud delší – doporučená vzdálenost domácí mety od vnějšího ohraničení je 97,5 m podél pomezních čar a 122 m ve středním poli. Tyto vzdálenosti jsou minimální, větší vzdálenost je možná.

► Mety

Domácí metu tvoří pětiúhelníková deska vyrobená z tvrdé gumy ležící v rovině hřiště. V softballu je v současné době **první meta** tzv. dvojité – skládá se ze dvou čtverců o straně 40 cm. Bílá část mety je pro polaře a na oranžovou část mety dobíhá běžící pálkař. Pro nesoutěžní utkání je možno místo dvojité mety použít stejnou metu jako na druhou či třetí. V baseballu je první meta stejná jako ostatní dvě mety (druhá a třetí). **Druhá a třetí meta** má tvar čtverce o straně 40 cm, může být vysoká maximálně 12 cm a je vyrobena z měkkého materiálu, který umožňuje bezpečný došlap pro běžce i polaře. **Nadhazovací meta** je obdélníková bílá deska ze dřeva nebo z tvrdé gumy o rozměrech 60 × 15 cm. V softballu je umístěna ve středu nadhazovacího kruhu ($r = 2,7$ m) v rovině hřiště a je vzdálena od domácí mety 14 m pro muže a 13 m pro ženy. V baseballu je nadhazovací meta umístěna na kopci o výšce 0,25 m ve vzdálenosti 18 m od domácí mety.

1 – nadhazovač, 2 – zadák, 3 – první metař, 4 – druhý metař, 5 – třetí metař, 6 – spojka,
7 – levý polař, 8 – střední polař, 9 – pravý polař, 10 – pálkář

Obr. 1 Softballové (baseballové) hřiště a rozestavení hráčů v poli